

Een ooi moet kuilvoer van goede kwaliteit krijgen. In slechte kuil kan de bacterie *Listeria* zitten.

Slecht kuilvoer

De drachtige ooiën van een schapenhouder hadden coördinatieproblemen. Ze liepen in rondjes en vielen om. De dieren stonden op stal en kregen kuilvoer. Vermoedelijk hadden ze hersenvliesontsteking door slecht kuilvoer.

TEKST: DRS. NELSON SPEELMAN (DIERENARTS IN DRIEL), ILLUSTRATIE: ELS VAN DEN BERG

Een schapenhouder belde begin december: hij had twee ooiën dood en drie ooiën vielen om. Dezelfde middag ben ik gaan kijken. De dieren stonden al veertien dagen binnen en kregen kuilgras. Ook het strooisel was kuilvoer. Drie van de vijftwintig ooiën liepen rondjes en vielen om. Ze werden ook door de andere ooiën omvergelopen. De verschijnselen wijzen op hersenvliesontsteking. De belangrijkste oorzaak daarvan is *Listeria monocytogenensis*. Deze bacterie is te vinden in vochtig, schimmelig en slecht gefermenteerd kuilvoer met een hoge pH-waarde (>5). In zo'n kuil vermeerderd de bacterie zich makkelijk. Naast hersenvliesontsteking kan *Listeria abortus*, ontsteking van de oogbol of het oogslimvlies en uierontsteking veroorzaken. Hersenvliesontsteking begint met een verwonding in de mondholte. De ontsteking die daar ontstaat, verplaatst zich via de kopzenuwen naar de hersenen. Vooral 1-jarige dieren zijn er gevoelig voor. Soms hebben de dieren naast de gestoorde coördinatie een afhankelijk oor, ooglid of onderlip. Verder kan de tong verlamd zijn, waardoor de dieren speekselen. Na verloop van tijd kunnen de schapen niet meer staan en liggen ze op een zijde. Zelfstandig eten en drinken lukt niet meer. Wordt de ziekte te laat behandeld, dan sterven de dieren binnen drie dagen. Bij tijdige behandeling met antibiotica kunnen ze genezen.

Abortus door *Listeria* kan binnen zeven dagen optreden vanaf het moment dat de ooiën kuilvoer met deze bacterie vreten. Stopt de schapenhouder met dit kuilvoer, dan doen de abortusgevallen zich nog zo'n vijf weken voor. Rond het verwerpen kan een ooi baarmoederontsteking krijgen. De bacterie komt in de bloedbaan, waardoor de ooi dood kan gaan. Soms zien we geen ziekteverschijnselen, maar wel plotselinge sterfte. Een enkele keer veroorzaakt *Listeria* een zichtbare uierontsteking. Meestal gaat die zonder symptomen gepaard, maar kan de bacterie wel in de melk worden gevonden. Niet-gepasteuriseerde melk van melkschapen met *Listeria* vormt uiteraard een risico: de bacterie kan bij mensen eveneens hersenvliesontsteking veroorzaken, alsook huidinfecties, bloedvergiftiging en bij pasgeborenen ontsteking van het oogbindvlies. De diagnose is meestal een waarschijnlijkheidsdiagnose, gebaseerd op de aanwezigheid van slecht kuilvoer in combinatie met abortus en verschijnselen van hersenvliesontsteking. De behandeling bestaat uit het toedienen van antibiotica: penicilline, oxytetracycline of trim-sulfa preparaten. Vroeger werd veelvuldig gebruikgemaakt van chlooramfenicol, met prima resultaten. Helaas is dit middel uit de handel genomen. Nuflor is hier een afgeleide van en kan eventueel wel gebruikt worden. Geef ter preventie van *Listeria* alleen een goede kwaliteit kuilvoer aan de schapen.